

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula II. Coacta voluntas est voluntas

urn:nbn:de:bsz:31-102400

REGULA II.

Coacta voluntas est voluntas.

I. Quod desumunt ex l. 21. §. penult. ff. quod met. caus. & ex cap. merito 15. q. 1.

II. Atqui, inquis, voluntas secundum Reg. preced. non potest cogi. Afferere igitur, voluntatem coactam esse voluntatem, metas rationis transgreditur.

III. Resp. Aliquid cogi vel aliquid alicui per violentiam accidere, bifariam dicitur: *absolute*, & *secundum quid*. *Absolute* vel *simpliciter* cogitur, cui aliquid contingit per violentiam, eo modo quo de violento Reg. preced. fuimus locuti. Coactus *secundum quid* pertinet ad *actūs mixtos*, actiones mixtas, de quibus Aristoteles III. Eth. c. I. ut si in itinere incidas in latrones, qui mortem intentent, nisi certā pecuniā summā te redemeris.

IV. Quod facile intelliges, si repetiveris ea, in quibus naturam violenti vel coactis absolute consistere Reg. preced. exposuimus. Nempe illud est absolute violentum, cujus principium est externum, ita, ut qui cogitur, nihil conferat, sed potius id adversetur ejus propensione. Jam, ut adducto exemplo rem illustremus, quod numeras latronibus pecuniam, non esse violentum aut coactum simpliciter, inde constat, quod tu ipse eam das. Ergo dacionis istius principium non est externum.

V. est, quod igit.

VI. olentum ternum cipiunt internum quid copium ed enim cupit, dam ipse bit Ar

VII. motivum definitionem non conferat merid nihil

VIII. re, violentum vel an sit violentum quid. patiam molit

V. Dicis: Omnino principium ejus externum est, quia latro mortem minitendo ad id te adigit.

VI. Respondendum: Ejus, quod absolute violentum est, principium integrum debet esse externum, seu ita externum, ut non interveniat principium quoque internum. Si enim principium internum accedit, jam id, quod vim patitur, aliquid confert. Etsi igitur in presenti datur principium externum, concurrit tamen & internum. In eo enim, qui latronum immanitate expedire se cupit, virtus est, qua movetur manus ad tradendam ipsi pecuniam, Legat, qui vult, ea, quae scribit Aristoteles III. de anim. c. X.

VII. Nonnulli distinguunt inter principium motivum & activum, illud externum; hoc internum esse asserentes. Quicquid sit, integram definitionem ejus, quod absolute violentum dicitur, non convenire illi, de quo jam loquimur, lac meridianum clarius est; cum aperte falsum sit, eum nihil conferre ad traditionem pecuniae.

VIII. Haec igitur argentum latronibus dare, violentum non est; offert tamen se aliquid violentiae, nimirum, quia contra voluntatem tuam vel animi propensionem id facis. Cum ergo non sit violentum absolute, erit violentum secundum quid. Idem asserendum, si ab hostibus capite patiaris, quod videas resistendo, aut fugam moliendo mortem te non evitaturum. De quo omni-

mnibus, in quibus vis externa aliquem ad faciendum aut omittendum aliquid impellit, idem est iudicium.

IX. Ex quibus evidens est, voluntatem posse cogi coactu secundum quid quoad actus imperatos, tum positive, tum negative. Illud prius, hoc posterius exemplum confirmat.

X. Sed nec difficilis operæ est inde demonstrare, posse eam hoc modo cogi quoad actus immanentes & elicitos. Argumentamur hoc modo:

Quicquid repugnat propensioni alicujus, id aliquo modo violentum est, sicut diximus §. VII.

Sed aliqui actus eliciti voluntatis repugnant propensioni ejus.

E. sunt aliquo modo violenti.

Minor probatur: Velle & eligere sunt actus voluntatis eliciti. Atqui in casibus adductis non modo facimus jacturam pecuniæ latronibus eam exhibendo, & hostium potestati nos dedimus; sed utrumque etiam volumus & eligimus præ morte, quæ aliàs subeunda erat; & ita quidem volumus & eligimus, ut id simul adverteretur inclinationi nostræ voluntatis.

XI. Ubi sciendum, medium, v. g. captivitatem aut pecuniæ perditionem, quod volumus aut eligimus ad effugiendum majus malum, ut mortem bifariam considerari, primò, ut est utile ad evitandam mortem, & sic illud appetimus: secundò, ut

in se

in se
plicet,
luntatis

XII.

Regula

stam vo

alium

luntate

XIII.

non est

primò,

ad actu

ri mod

Stus el

Sed ne

lutè ce

lo mod

pro vi

gitur h

tur co

luntas

XIV.

tum, i

simpli

acta, i

c. I. De

simpli

tales p

per vi

in se

lib

in se malum est & molestum, & hâc ratione displicet, ejusque electio adversatur inclinationi voluntatis.

XII. Ex hisce jam non possunt veritas & sensus Regulae non esse perspicua. Quum dicitur, coactam voluntatem, esse voluntatem, sensum nullû alium esse putamus, quàm qui facit aliquid voluntate coacta, cum illud hoc ipsô reverâ velle.

XIII. Quilibet etiam nullô negotiô intelligit, non esse sermonem de coactu absolutô. Nam primô, aut accipiendû id esset de voluntate quoad actus elicitos aut quoad imperatos. Sed priori modo sumi non potest, quia voluntas quoad actus elicitos, non admittit violentiam absolutam. Sed nec posteriori, quia, quod fit voluntate absolutè coactâ, in id non fertur voluntas, vel id nullo modo volumus, sed toto pectore aversamur, & pro viribus amoliri à nobis contendimus. Falsa igitur hoc sensu planè esset Regula. Voluntas igitur coacta secundum quid, de qua §. III. est voluntas, quod constat ex §. X.

XIV. Sed objicitur I. Quod est simpliciter invitum, id nemo vult. Quod fit voluntate coactâ, simpliciter est invitum. E. quod fit voluntate coacta, id nemo vult. Minor est Aristoteles *III. Eth. c. I.* De actionibus enim mixtis loquens, dicit esse simpliciter & per se invitum. Cumque non sint tales per ignorantiam, sicuti patet, erunt tales per vim.

XV.

XV. Objicitur I. Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris vel domini, *l. IV ff. de reg. jur.* E. nec qui coactè vel voluntate coacta aliquid facit velle, videtur.

XVI. Respondetur ad I. τὸ ἀπλῶς, simpliciter, bifariam sumitur: primò idem est, quod perfectè, vel denotat summum in aliquo genere, quomodo sumit Aristoteles, quando *l. Post. t. 7.* definit, quid sit scire ἀπλῶς, ubi exponente *Alexandro* τὸ ἀπλῶς est ἔκφυρξ δὺλαδικόν, & denotat scientiam summè perfectam. Secundò, significat separatim vel seorsim aliquid considerari. Quando Aristoteles *loc. cit.* de actionibus mixtis, vel iis, quæ voluntate coacta facimus, loquens, simpliciter invita esse pronunciat, non sumit istam vocem priori significatione. Nam expressè, ait, hæc talia esse magis spontanea, quàm invita. Non ergò vult, esse perfectò & summè invita ita, ut planè expertia sint spontanei. Quod enim summè tale est, ei ut contrarium magis competat, est ex iis, quæ nullo modo fieri possunt: quemadmodum, quod summè calidum est, id tantum abest, ut sit magis frigidum, quàm calidum, ut repugnet, aliquid frigidi habere admistum. Accipit ergò ἀπλῶς in posteriori sensu. Docet enim, actiones, quas mixtas vocat, vel ea, quæ coactè, aut metu majoris mali facimus: (ut cùm navita obortâ tépestate; ut naufragii periculū evadat, merces in mare abjicit,) duobus modis considerari: primò in se, & separatim à circumstantiis, vel

vel non
invita esse
citer &
per se, (
præfens
merces.
naturâ,
tiis, quat
merciâ
riculum
tūm, qu
cium jac
stra exp
tium, G
pretem.

XVII.
Velle qu
dè & in
vox nota
bet adm
qui obte
liquid a
luntate,
rii nemp
dum dic
perfecti
quod fri
m

vel non habitâ ratione circumstantiarum, & sic invita esse assentit. Hoc enim est, quod ait, simpliciter & per se esse invita: Simpliciter namque & per se, (quod iterum dicit) hoc est, si non esset præsens naufragii periculum, nemo abjiceret merces. Secundò, ut sunt in reipsâ vel in rerum naturâ, quâ ratione non sunt sine circumstantiis, quarum præcipua in ἐκβολῆς sive projectione mercium est certissimum naufragii vitæque periculum: & sic sunt spontanea. Eliguntur enim tùm, quando aguntur, & mercator mavult mercium jacturam facere, quàm vitæ. Habemus nostræ expositionis subscriptorem ipsum Eustatium, Græcum eumque maximi nominis Interpretem.

XVII. Ad II, respondetur ex mente Cujacii: Velle quis dicitur bifariam: primò, ultrò, perfectè & integrè; quod dicitur velle ἀπλῶς, ut hæc vox notat id, quod summum est, nihilq; alieni habet admixtum. Et hoc modo velle non creditur, qui obsequitur imperio patris vel domini, quia aliquid adest involuntarij vel inviti. Secundo, voluntate, quodammodo remissa & aliquid contrarij nempe inviti, habente: quemadmodum calidum dicitur, non tantùm quod calorem summæ perfectionis obtinet, ut ignis sed illud quoque quod frigore temperatum est, ut aqua, quâ lavamur in caldariis. Sed hæc jcturum

judicio relinquimus.

X

RE-